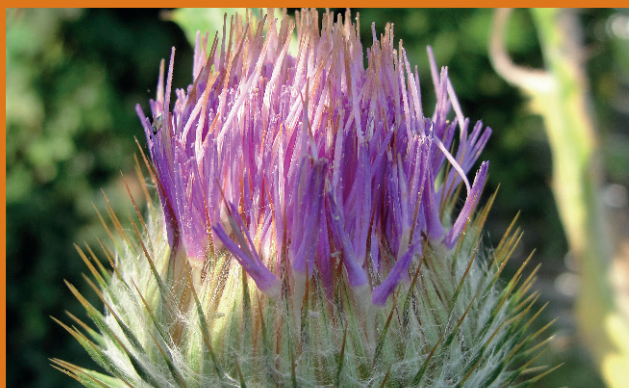

FRØSAMLERNE

Frøliste efteråret 2018

Introduktion

Frølisten er vores vigtigste forum for at udbrede de gamle sorter, og redaktionen håber, mange vil få lyst til at erstatte nogle af de indkøbte sorter med gamle, velprøvede sorter fra denne liste.

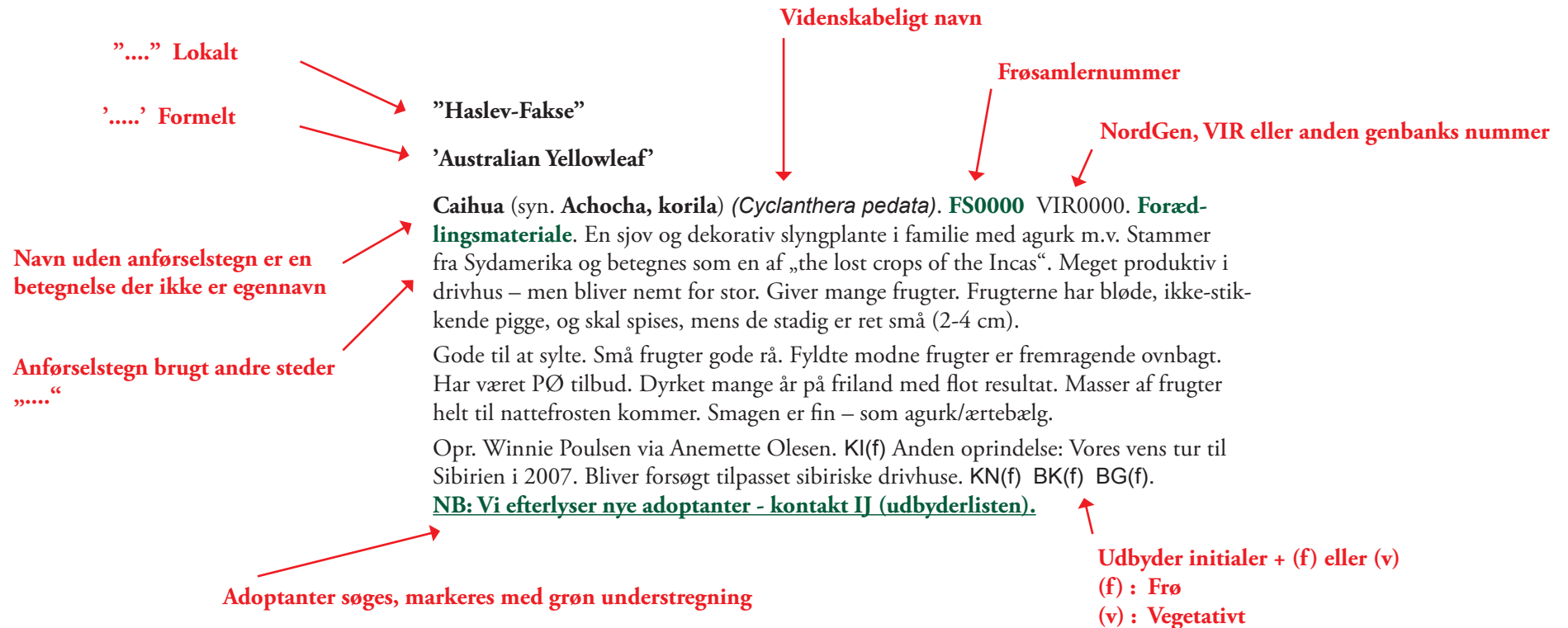
Forkortelser og andre underlige tegn

- ' ' Omkring navnet betyder, at her er tale om et handels-navn
- ” ” Omkring navnet betyder, at her er tale om et lokalt navn (kaldenavn) f.eks. ”Ingrids gulerødder”
- FS0000** Nummeret er med til at identificere vores sorter, og mindske risikoen for sammenblanding af sorter med næsten identiske navne
Nummeret står i vores database med over 600 sorter
Find dem på frøsamlernes hjemmeside: www.froesamlerne.dk
Accession betyder egentlig del af samling. Her betyder det en post i vores samling. Vi bruger udtrykket om en indsamlet plante og dens efterkommere.
- FS Betyder Frøsamlerne
- (f) Frø – prisen er 15 kr. pr. sort
- (v) Vegetativt formeret materiale – prisen er 25 kr. eller 40 kr pr. sort

Bemærk: de sidste forkortelser ved sortsbeskrivelsen er avlerens initialer, se evt. afsnittet: Sådan bestiller du.....

**HUSK: at bruge Frøsamlernes sortsnr. (FS0000)
hver gang en sort udveksles!**

Sådan læser du Frølisten....

**HUSK: Jo flere der dyrker en gammel sort,
jo mindre er den truet af udryddelse!**

Læs dette inden du bestiller!

Det er kun medlemmer af Frøsamlerne, der må bestille og modtage sorter her fra listen. Du kan melde dig ind i Frøsamlerne via hjemmesidens forside, klik på: [Bliv medlem](#).

- 1** Find det, du ønsker, her i listen.
(f) eller (v) fortæller om det er frø eller vegetativt materiale (løg, knolde m.m.)
- 2** Find udbyderens initialer til sidst i beskrivelsen af den sort, du ønsker.
- 3** Find adresselisten over udbyderne til sidst i Frølisten.
- 4** Ring eller mail dine ønsker. Angiv altid omhyggeligt sortsnavn og FS-nummer, så det bliver helt entydigt, hvad du ønsker. Samt din egen POST-adresse – vi kan ikke maile planter!
- 5** Send penge. 15 kroner pr. sort frø. 25 kroner pr. vegetativ sort.
I enkelte tilfælde mere, hvis forsendelsen er tung, men spørg inden. Du kan betale med Mobile Pay eller bankoverførsel. Bemærk: husk at spørge til betalingsoplysninger. Udbyderen bestemmer, hvilken betalingsmetode der kan anvendes.

Bemærk: Forsendelsen bliver sendt som almindelig post. Det vil sige det tager ca. 5 hverdage før det kommer.

Så meget får du:

Du bør få frø nok til, at du kan lave så mange planter at du kan fortsætte sorten. Mange hvis det er fremmedbestøvere, færre hvis det er selvbestøvere. Og endnu færre hvis det er vegetativt materiale. Men mængden vil selvfølgelig også være afhængig af, hvor meget frø udbyderen har, og hvor mange bestillinger, de skal fordeles på.

**HUSK: jo hurtigere bestilling,
jo større sikkerhed for at få dine ønsker opfyldt!**

Hvis der er fejl eller mangler i materialet...

Vi har lavet et punkt på hjemmesiden under Forum der hedder Fejl i Frø. Hvis en udbyder finder ud af at der er sket en fejl, vil udbyderen skrive et indlæg om det her. Så prøv lige at se efter her først – så kan det være der står noget!

Hvis ikke, og du har fået noget materiale der ikke passer med beskrivelsen, ikke spirer eller gror eller du får noget forkert materiale:

Kontakt udbyderen og fortæl hvad der er sket. Alle vil gerne have at vide når de har lavet en fejl, så den kan blive rettet. Det kan også være at der er noget dyrkningsteknik der skal snakkes om.

Hvis der er tale om noget navneforvirring, eller usikkerhed om hvilken art der er tale om – og det er ikke altid så ligetil som det lyder! – kan du kontakt adoptionsgruppen ved NO Crossland nielsolafcrossland@gmail.com

**Vi anbefaler at uploade billeder,
skrive om dyrkningserfaringer, opskrifter og sortsbeskrivelser
på forum på frøsamlerens hjemmeside**

Sådan adopterer du...

Vi arbejder på at sikre vores sorter ved, at der er mindst 2 adoptanter for hver af de sorter, som Frøsamlerne har et særligt ansvar for (= vores „adoptionssorter“).

- 1** Find den plante, du har lyst til at prøve kræfter med.
- 2** Følg derefter anvisningen i afsnittet: Sådan bestiller du.
- 3** Kontakt koordinatoren for din sort – enten om foråret eller efter en sæsons afprøvning.

Det kan være en god idé at prøve en sort for at se, om du kan li' den – og derefter kontakte en koordinator for at blive adoptant, eller, hvis du har lidt erfaring med afgrøden, kan du lave en aftale om adoption med det samme. Se koordinatorene her: <http://www.froesamlerne.dk/fr-samlerne/koordinatorene>. Som adoptant skal du dyrke sorten til eget brug, tage frø af den, og dyrke den igen. Du er ikke forpligtet til at tilbyde frø på Frølisten bortset fra nogle sorter, hvor vi er afhængige af adoptanterne for at kunne tilbyde frø til andre. Tal med koordinatoren om det.

Det er vigtigt, at du fortæller koordinatoren, hvis du stopper dyrkningen, så han/hun kan finde en afløser og på den måde sikre sorten. Det gælder også, hvis du alligevel ikke kommer i gang med at dyrke, eller hvis du ikke er glad for sorten. Det er jo svært at passe et „plejebarn“, man ikke selv kan li'.

Koordinatoren for den pågældende plantegruppe vil ofte henvende sig ca. en gang om året for at høre, hvordan det går. Det er vigtigt for os at vide, om vores „back-up“ fungerer, og om der er frø nok til nye adoptanter.

Men du er også velkommen til selv at ringe/maile for at prale med dine resultater.

Prøv noget nyt
Adoptér en plante

Indholdsfortegnelse

Introduktion	side	2	Figen	side	12
Sådan læser du Frølisten	side	3	Krydderurter	side	12
Læs dette inden du bestiller	side	4	Reliktplanter/ukrudt	side	13
Hvis der er fejl eller mangler i materialet	side	5	Prydplanter	side	13
Sådan adopterer du	side	6	To-årige, stauder, en-årige, blomsterløg		
Bladgrønt	side	8	Stueplanter	side	14
Bladbede, bladselleri, blodstillende bibernelle, "Ewiger kohl", havemælde, havesalat, moskus-Katost, "Rød havemælde", spinatranke, vinterkarse, vårsalat (krydrede blade, se under Krydderurter)			Andre vilde planter	side	15
Rodfrugter	side	9			
Jordkok, knoldfladbælg					
Løg	side	9			
Hvidløg, porre, øvrige					
Bælgfrugter	side	10			
Ærter, Sukkerærter og brydmarværter (slikærter), valske bønner, linser					
Korn	side	10			
Byg, Havre, Hvede, Rug					
Frugttræer	side	11			
Pære, æble					
Jordbær	side	12			
Bærbuske	side	12			
Tjørn	side	12			

Redaktionsgruppen 2018

Tovholder og brødtekst: No Crossland
Korrektur: No Crossland
Billeder: Brian Krause
Layout og grafik: Sus Rødgaard

Tak til alle

BLADGRØNT

Bladbede (*Beta vulgaris*)

Bladbede (*Beta vulgaris*). FS0638 Giver grønt hele sommeren, og i milde vintre også hele vinteren. Et godt alternativ til spinat. Opr. fra Frøposen. **BE(f)**

Bladselleri (*Apium graveolens*)

Bladselleri (*Apium graveolens*). Sås meget tidligt forår - tildækkes ikke. **ME(f)**

Blodstillende bibernelle (*Sanguisorba minor*)

Blodstillende bibernelle (*Sanguisorba minor*). Flerårig urt. Bladene er anvendelige som salatgrøntsag i foråret. Planten dufter og smager som agurk. **NC(f)**

"Ewiger kohl" (*Brassica sp.*)

"Ewiger kohl" (*Brassica sp.*). Yderig, hårdfør flerårig kål. Planten sætter ingen blomster, og bliver derfor ved og ved med at producere blade. Opr. Belgisk sort gennem Rühlemann's Kräuterr und Duftpflanzen. **ME(v-stiklinger)**

Havemælde (*Atriplex hortensis*)

"Gul havemælde". FS0041 Tidlig, mange lysegrønne blade. Opr. Gammel tysk handelssort. **EM(f)**

"Gyldengrøn". FS0568 To meter høj med kæmpeblade, meget delikat. Der er flere medlemmer af Frøsamlerne der har havemælder med lyse blade, og de er ikke alle af samme oprindelse. Det er derfor særlig vigtigt at notere sig FS nr. og hvem man får frø af, når man bestiller en gul eller gyldengrøn mælde. Opr. Bernd Horneburg, Thüringen, Tyskland. **FP(f)**

"Sonja Jessen". FS0637 Donorfamilien spiste den altid i mælkestuvning med stegt flæsk til. Da fryseboksen kom, begyndte familien også at fryse den til vinteren. Meget gammel sønderjysk familiesort, går tilbage til mindst 1920'erne i Tønder. **RT(f)**

Havesalat (*Lactuca sativa*)

'Baquieu'. FS0564 Muligvis synonymt med 'Erstling' – meget omtalt ældre tysk sort. Kraftig og tidlig sort. Særlig god til de første og sidste afgrøder. Kan sås i efteråret og overvintre som småplanter. Mørkegrønne relativt tætte hoveder med bronzerødt anløbne blade. Sædeles fin smag. Gammel sort fra Frankrig. En af de „ikke EU godkendte sorter“ fra det franske frøfirma „Le Biau Germe“. **FP(f)**

Moskus-Katost (*Malva moschata*)

Moskus-Katost (*Malva moschata*). Flerårig, op til knap 1 meter, med smukke lyserøde eller hvide blomster. Stærkt fligede blade. Anvendes ifølge mange kilder som bladgrønt enten rå eller dampet - har endnu ikke selv nået at eksperimentere med den. **ME(f)**

"Rød havemælde" (*Atriplex sp.*)

"Rød havemælde" (*Atriplex sp.*). **FS0040** Meget dekorativ, både i haven og i salatskålen. Opr. frøsamler i Australien 2002. **EM(f)**

Spinatranke (*Hablitzia tamnoides*)

Spinatranke (*Hablitzia tamnoides*). Flerårig slyngplante (2-3 m). Frøene skal muligvis have en kort kuldeperiode (en uge i urtepotte i køleskabet) for god spiring, men nogle såninger spirer fint uden stratificering. Veletablerede planter skyder tidligt om foråret. Bladene kan spises friske om foråret som salatgrønt eller tilberedt som spinat. **FP(f)**

Vinterkarse, langskulpet (*Hablitzia tamnoides*)

Vinterkarse, langskulpet (*Barbarea verna*). **FS0059** Mørkegrøn bladrosset. Vintergrøn, kan høstes en stor del af året. Planten sår sig selv. Handelssort fra GB, via LT. **UH(f)**

Vårsalat (*Valerianella locusta*)

'Dunkelgrüner vollherziger'. FS0577 Sås i aug.-sept. og man har i milde vintre salat hele vinteren. Sikker vintersalat i drivhus. Eller sås på friland i marts og man får tidlig forårssalat. Mild med en let mynteagtig smag. God i blandede salater. Oprindeligt FDB-frø. **BE(f) UH(f)**

RODFRUGTER

Jordkok usn. (*Helianthus tuberosus*)

Jordkok usn. (*Helianthus tuberosus*). Op til 2 m. med meget glatte knolde. **ME(v)**

Knoldfladbælg (*Lathyrus tuberosus*)

Knoldfladbælg (*Lathyrus tuberosus*). **FS0682** Klatrende ærteblomstret, røde blomster i små nøgler. Er vanskelig at få etableret, men på den anden side siges den at kunne blive et ukrudtsproblem. Spiselige og velsmagende knolde.

Denne stammer fra en (nu vistnok død) bevoksning af arten på Slettebjerget i Hillerød. Sandsynligvis forvildet fra dyrkning i nogle nedlagte kolonihaver. **NC(f)**

LØG

Hvidløg (*Allium sativum*)

Hvis ikke der står andet, er det oftest en blanding af fed og topløg.

Udtrykkene ”hårdnakket”, ”hardneck” og ”slangehvidløg” er synonyme. I frølisten vil det fremover tilstræbes at bruge det gamle, danske udtryk ”slangehvidløg” for denne type.

Udtrykkene ”blødnakket”, ”softneck” og ”flettehvidløg” er ligeledes synonyme, og her vil udtrykket ”flettehvidløg” blive benyttet.

”**Aleksander Tjetanov**”. Slangehvidløg, Marbled Purple Stripe gruppen. Kan nok ikke skelnes fra Estisk Rød. Modner sent. Dyrket af Aleksander og Tamara i deres datcha i Irkutsk, Sibirien. De fortalte, at det er et meget stærkt hvidløg, som de har dyrket i mange år. Hvor mange, har de glemt, men de har ikke altid haft det. De lægger fed eller topløg 10 cm dybt i oktober. De mener det er vigtigt at forny sorten ved at sætte topløg med fire til fem års mellemrum, så får man de største hvidløg. Modtaget af Aleksander december 2008. **SH(v-yngeleøg)**

”**Apoteker hvidløg**”. Flettehvidløg. Blev afsat til apotekerne i Odense. Har været dyrket på samme matrikel i mindst 50 år. Gammel dansk hvidløggssort fra landsbyen Holte på Fyn. Opr. Mikael Date 2012. **FP(v-fed) KO(v-fed)**

”**Estisk rød**” **FS0010** Slangehvidløg. Kraftig sort i Marbled Purple Stripe gruppen. Store løg med kun 4-6 fed pr. løg, mange men små yngleløg. Fra marked i Tallinn i 1993. **HK(v) FP(v-yngeleøg) AS(v) BE(v-yngeleøg)**

’**Gazebo Grande**’. Porcelain type. En klon, der kan blive mandshøj (180 cm). Kan lave store hvidløg, men er slet ikke så stabil til det som f.eks. Estisk Rød. Anvendes hvor der ønskes store stærke fed i madlavningen. Søren Holt fik Gazebo Grande fra Patrick Wiebe i Amsterdam (Bifurcated Carrots) i 2007. Patrick har det fra en frøsamler i Wisconsin. Hun havde da dyrket det i 10 år. Hun fik det af en ven i lokalområdet, som ikke husker hvor det kommer fra. Hun navngav det ”Gazebo Grande”. **FP(v-yngeleøg) SH(v-yngeleøg)**

’**Inchelium Red**’. **FS0435** Flettehvidløg af artiskoktypen, med store flotte hvidløg. Kan have tendens til at lave „halsløg”, hvilket bevirker at hvidløgene bliver mindre end ellers. Medium stærk smag. Stammer fra Colville indianerreservatet i Inchelium, Washington, USA. **AS(v)**

”**Rebberg Knoblauch**” **FS0009** Slangehvidløg. På denne sort ”slanger” stænglen sig endnu mere. Gammel schweizisk sort, der kom til os gennem SESAM. **BE(v-yngeleøg)**

’**Vigor**’. Flettehvidløg. En højtydende sort af Amerikansk oprindelse, kan være lidt følsom i overvintringsfasen. Giver en sen høst af store, hvide, lidt kantede hvidløg, med lilla anstrøg, og store fed med stærk smag. **FP(v-fed)**

”**Ävrö**”. Slangehvidløg. Store løg med store røde fed. Opr.: Fra Misterhults skärgård hvor den engang groede forvildet, via SESAM. **SH(v-yngeleøg)**

Porre (*Allium ampeloprasum*, *Porrus* Group, og andre)

Babingtons porreløg . (*Allium ampeloprasum* syn. *Allium babingtonii*). **FS0188** Ligner et elefanthvidløg i vækst og smag. Op til mandshøje, sterile blomsterstande med topløg og lilla blomster, 3-5 cm store løg og oprette grågrønne blade. Kan formeres både ved topløg, feddene i løget og yngleløg ved siden af løget. Kommer tidligt.

Bladene har en mild hvidløgssmag, og kan skæres af ved jorden til vinterbrug som porregrønt. Feddene er noget bitre, og mister en del af smagen, når de varmes i en ret. Den får meget store topløg, der har en mildere smag.

Vokser vildt, kun ved kysterne i det sydlige England, hvor den muligvis er forvildet fra tidligere dyrkning på klostre. Yngleløg. **BE(v) EM(v)**

Øvrige

'**Shimonita**' (*Allium fistulosum*). Snitløg (engelsk: "spring/bunching onion"). Populær sort i Japan. Korte, kraftige løg bliver efterhånden så tykke som porrer, hvis de sås/sættes med god plads, og skulle være gode på grill. Meget hårdføre, kan sås om foråret og bruges i løbet af sommeren, eller sås i august til overvintring. Bunden er mild, bladene har en kraftigere smag end almindelige forårsløg. Sorten kan kun købes i udlandet, og mine frø var efterhånden gamle – så to af os har slået beholdningen sammen og lavet et forsøg med at genoplive den. **LT(f)**

BÆLGFRUGTER

Ærter (*Pisum sativum*)

Sukkerærter og brydmarværter (slikærter)

"**Winterkefe**". **FS0245** Navnet betyder "vinter-sukkerært". Kan sås om efteråret eller tidlig vinter fra 1. nov-1.jan. Overvintrer en almindelig dansk vinter som små spirer. De tofarvede lilla blomster er så store som lathyrus. Giver tidlige ærter fra slutningen af maj til begyndelsen af juni. Er bedst spist som sukkerærter (med skal) som helt unge, da de med alderen bliver lidt beske/bitre.

Sorten blev doneret til NO som værts gave i 1998 af Dr. Maria Finck fra Kassel Universitet og har været genstand for et ret omfattende dyrkningsforsøg gennem Center for Biodiversitet. **HC(f) ME(f)**

Valske bønner (*Vicia faba*)

'**Hang Down Grünekin**'. Meget yderig. Sås fra sidst i januar. **ME(f)**

Linser (*Lens culinaris*)

"**Beluga vinterlinser**". Linsesort med sorte kerner, som dyrkes som vinterafgrøde. **AB(f)**

"**Morton vinterlinser**". Linsesort, som dyrkes som vinterafgrøde. God vinterfasthed, men har ikke klaret den tørre sommer 2018 særlig godt. Grønlig skal, men rød indeni. **AB(f)**

KORN

Byg (*Hordeum vulgare*)

"**Nøgen vinterbyg**". (*Hordeum nuda*) Blanding af både 6-raddet og 2-raddet byg. Nøgen betyder, at kernerne nemt kan skilles ad fra skallerne under tærksningen. Spises som ris eller formales til mel. **AB(f)**

Havre (*Avena sativa*)

"**Nøgen vinterhavre**". Havre dyrkes normalt som vårsæd, men denne dyrkes som vintersæd. Nøgen betyder at kernerne nemt kan skilles ad fra skallerne. **AB(f)**

Hvede (*Triticum aestivum* medmindre anden *Triticum* art er angivet)

'**Als småhvede**'. NGB4770 En selektion i en landrace fra Als. Kom på markedet i 1923. **BJ(f)**

"**Blå hvede**". Hvede, som har blålige kerner ligesom rug på grund af et højt indhold af anthocyanin. Egen forædling **AB(f)**

"**Hvid hvede**". Vinterhvede. **BJ(f)**

Kompakt hvede (*Triticum compactum*). Tætaket lille hvede. **BJ(f)**

”**Macha spelt**” (*Triticum macha*). Vinterhvede. Hvedeart, der minder om spelt, d.v.s. den skal afskalles før den formales til mel. Dyrkningsegenskaber som spelt. Anvendelse til bagning o. lign. som spelt.

Oprindeligt fra Kaukasus. **AB(f)**

Polsk hvede. (*Triticum polonicum*). Hvedeart med store kerner og meget store avner. Oprindeligt NGB8991. **AB(f)**

”**Purpurhvede - AB**”. Højt indhold af anthocyanin i kliddet, som giver kernerne en mørkebrun farve med lilla skær. Egen forædling. **AB(f)**

’**Starke-hvede**’. NGB18 Vinterhvede fra Weibulsholm 1959. **BJ(f)**

Triticum durum (syn. turgidum). Dækket hvedeart med højt proteinindhold. **BJ(f)**

’**Tystofte stakket**’. NGB9017 Sort af vinterhvede fra 1967. **BJ(f)**

”**Xinchan ris**” eller urigurisk nøgenspelt (*Triticum petropavlovskiy X T.aestivum*). Hvedeart fra det vestlige Kina med meget store kerner. Jeg har krydset den med almindelig hvede og udvalgt afkom, som ligner den oprindelige art, da den i ren form meget vanskeligt kan dyrkes i vort fugtige klima. **AB(f)**

Zanduri hvede (*Triticum timopheevii*). Hvedeart fra Kaukasus. Dyrkningsegenskaber som énkorn og skal også afskalles ligesom énkorn før den kan spises. **AB(f)**

Rug (*Secale cereale*)

”**Gl. dansk landrug**”. Gammel sort af vinterrug. **BJ(f)**

’**Tjelerug 56**’. NGB9845. Ældre sort af vinterrug. **BJ(f)**

FRUGTTRÆER

Pære (*Pyrus communis subsp. communis*)

Podkviste tages først på året og podes umiddelbart efter eller opbevares køligt indtil podning.

’**Grev Moltke**’. **KB(v)**

Æble (*Malus domestica*)

Podkviste tages først på året og podes umiddelbart efter eller opbevares køligt indtil podning.

”**Anna Grouleff**”. **FS0457** Har store gul-grønne æbler, der modner gule. Sæson: Okt.-nov. Æblet har god smag - benævnt ”gammeldags”. Træet er sundt (selv om modertræet er en ældre dame har det ingen sundhedsproblemer). Blomstrer med meget smukke og velduftende rosa blomster.

Opr. Lokalt æbletræ (frøplante). Navngivet efter den person, der sørgede for, at det blev bevaret. **NC(v)**

’**Cox Orange**’. **KB(v)**

”**Elses æble**”. Æbletræ med røde æbler, bærer rigeligt, og frugterne bliver siddende til langt hen på vinteren. Årsskuddene sætter anlæg til rødder ved grunden, så sorten er nem at tage stiklinger af – f.eks. til podegrundstammer. Æblernes smag er ikke bemærkelsesværdig. Frøplante fra købt æble – sikkert importeret.

Bestilte stiklinger leveres til Frøsamlerens forårsmøde. **KB(v)**

”**Lisbeth Grouleff**”. **FS0463** Muligvis bare det røddeste paradisæble, med meget store flotte æbler (af paradisæbler at være). Har spinkel grenbygning og ganske tynde årsskud. Flot, rød æblegele med en passende bitterhed.

Oprindeligt fra Jytte Grouleff - frøplante opkaldt efter finder. **NC(v)**

’**Rød Belle de Boskoop**’. **KB(v)**

”**Villa Pax’s sommeræble**”. Sommeræble med frisk-syrlig smag. Små bleggønne frugter med rød kind. Rigt udbytte. Meget lav vækst med glat, mat rødlig bark.

Træet har stået i vores have “altid” - var et velvoksnet og gammelt træ, da min søster købte huset i 1976. **NC(v)**

JORDBÆR

Jordbær (*Fragaria sp.*)

”Assedrupgård”. Frodig småbladet plante med små, lidt affladede jordbær. Bærrene er lyse og 2-4 cm store, middeltidlig, laver mange udløbere. Sunde planter, men ikke stort udbytte. Meget aromatisk. Udseende og smag kan minde om ældre udgaver af Senga Sengana. Det er også et rigtig godt syltebær.

Under frøsamlernes plante-arkæologiske udgravninger i en hustomt på Assedrupgård dukkede denne jordbærplante op. **NA(v)**

BÆRBUSKE

Brombær (*Rubus sp.*)

”Villa Pax’s brombær” (*Rubus plicatus*). Det er sjældent man får alt. Denne brombær har det hele: Kæmpestore torne, små torne, masser af lange rodslående ranker (der langer ud efter én), samt de mest velsmagende brombær i mængder. Men oven i købet også sen. Jeg bekæmper den et par gange om året, men får til gengæld den bedste brombærmarmelade til æbleskiverne.

Sorten stod i haven da min søster købte huset i 1976. Jeg laver først aflæggere i efteråret, hvis jeg får bestillinger på dem. **NC(v)**

’Wilson’s Early’ (*Rubus sp.*). **FS0427** Bærer på sidst års skud, der bliver 2 m høje. Omtales i gammel havebog som værende fra Amerika. Sideskuddene bliver fyldt med ranker af brombær. Få torne. Modner i august.

Opr. fra Syss Karl, der fandt den i kolonihaverne ved Brede. **NC(v)**.

’Wilson’s Early’ (*Rubus sp.*). **FS0681** Samme beskrivelse som FS0427.

Donor har fået den af en gammel mand i Beder. **NC(v)**

TJØRN

Orientalisk hvidtjørn (*Crataegus orientalis* tidligere *C. schraderiana* og *C. tournefortii*). Løvet er mere gråligt end på hvidtjørn – og dens bær er større. Den blomstrer og modner også lidt senere. Ret svagt voksende. Det er desværre endnu ikke lykkedes mig at lave frøplanter af arten. Jeg véd heller ikke, om den laver hybrider med hvidtjørn. Arten har de mest velsmagende frugter inden for slægten – gode til at lave ketchup af. Planten oprindeligt indkøbt i England af Thomas Olejarz. Jeg kan levere et par podekviste. **NC(v)**

FIGEN

Almindelig figen (*Ficus carica*). Meget yderig. 2 stk. pr. sending. **ME(v)**

KRYDDERURTER

Havekørvel (*Anthriscus cerefolium*). Sås flere gange i løbet af sommeren. Ved såning sidst i august står den grøn hele vinteren. Velegnet til supper, salater og æggeretter. Oprindeligt fra Frøposen. **BE(f)**

Krydderfennikel (*Foeniculum vulgare*). Meterhøj flerårig plante. Dekorativ og kan anvendes i et staudebed. Vær opmærksom på, at den krydser med både knold- og blad-fennikel (f.eks. bronzefennikel). De modne frø, eller de endnu umodne, grønne, tørrede frø anvendes som krydderi f.eks. i en curry. **ME(f)**

Kvan (*Angelica archangelica*). Stor, statelig skærmpolte, gammel nordisk nytteplante. Skal helst sås i efteråret eller i det allertidligste forår efter en tur i fryseren. Blomstringen finder oftest sted efter 2-3 år. De unge skud kan kandiseres og bruges som sukat i bagværk eller i stikkelsbær-rabarberretter og blandet frugtsaft. Blade og rødder kan tørres og bruges til te. Frøene kan anvendes som brændevinskrydderi. Ukendt sort fra Frøsamlerne. **ME(f)**

Løgekarse (*Alliaria petiolata*). Korsblomstret énårig, meget tidlig plante. Løgduftende blade. Hvide blomster. Sår sig selv moderat. Vild plante i hegn, hække og på ruderaer. Har tidligere været anvendt som lægeplante, men med det nye nordiske køkken er den avanceret til gourmet-salatplante. Både blade og blomster velsmagende i det allertidligste forår. **BE(f)**

Mitsuba, rød (Syn. Japansk persille) (*Cryptotaenia japonica*). Sås om efteråret eller så tidligt at frøene får frost. Smuk to-årig, 30 cm. høj plante med mørkerøde blade. Trives i halvskygge. Smager som en blanding af persille, selleri og kvan. Bruges i salater. **BE(f)**

Skotsk Lostilk (*Ligusticum scoticum*). Flerårig pæn lille skærmpolante. På dansk også kaldet "søvnurt". Arten har været anvendt som beroligende middel, men dyrkes nu som krydderurt. Minder om løvstikke i smagen men anderledes. Gemte frø skal kuldebehandles eller efterårssås for at spire. **BE(f)**

Sødkærm syn. spansk kørvel (*Myrrhis odorata*). Kraftig flerårig plante, der dufter af anis. Gror forvildet i Danmark i grøfte- og skovkanter. Vil gerne have skygge og fugtig jord. Sås om efteråret, da frøene skal have frost for at spire til foråret. Blade kan bruges i suppe m.m. (som kørvel). De umodne frø er bolsjer for børn og barnlige sjæle – (sød lakrids). De voksne lægger dem i snaps. Ukendt sort fra Frøsamlerne. **ME(f)**
Opr. frø fra Frøposen. **BE(f)**

RELIKTPLANTER/UKRUDT

Ager-løvemund (*Misopates orontium*). Lille (op til 30 cm. - for det meste mindre) 1 årig maskeblomst med kønne røde blomster. Hist og her som ukrudtsplante på sandet jord, og som ruderaerplante og til dels som by-plante på pladser m.v. i en meget lille form. **BJ(f)**

Fingerbøl, almindelig (*Digitalis purpurea*), 2-årig ukrudtsplante og giftig lægeplante. **BJ(f)**

Hjertespannd (*Leonurus cardiaca*). Indsamlet på BJs ejendom. **BJ(f)**

Kartebolle, sandsynligvis Gærde- (*Dipsacus fullonum*). 2-årig op til et par meter høj i blomst. Cylindrisk pigget blomster- og frugtstand. Giver en mulighed for at få stillits at se i haven - da den er en af de få fugle der kan få fat på frøene. **BJ(f)**

Klinter (*Agrostemma githago*). Lyserøde blomster, 50-90 cm. Vild plante, 1-årig, hjemmehørende men sjælden i Danmark på agerjord og ruderaer. Tidligere almindelig ukrudtsblomst i kornmarker. Frøene giftige. Formodes at have en gunstig påvirkning på kornplanters vertikale vækst. Oprindeligt fra Hedeby Vikingecenter. **BJ(f)**

Salomons lysestage (*Lepidium campestre*). 15-50 cm. høj korsblomstret, ret sjælden. Arten har været anvendt i 7- eller 9-kål på Skærtorsdag. Fra stenhegn på BJ's bedrift, fundet dør i 1969. **BJ(f)**

Udspærret Vinterkarse (*Barbarea vulgaris*). Indsamlet på BJs ejendom. **BJ(f)**

PRYDPLANTER

To-årige blomster

Sås udendørs så snart frølisten udkommer, eller næste forår meget tidligt. Kan også forkultiveres ved efterårssåning og overvintres.

Aftenstjerne (*Hesperis matronalis*). Vellugtende. **ME(f)**

Akelejer (*Aquilegia sp.*). Blandede farver. **ME(f)**

Farve-vajd (*Isatis tinctoria*). 1. år en stor roset, 2. år en 1,5 m høj blomsterstand med gule blomster og meget dekorative hængende, efterhånden sortnende frø. Selvsår i nogen grad. Bør ikke plantes meget tæt ved kysten da planten er under naturlig spredning fra Østersøen, så den skal ikke forvildes fra haver. Kendt farveplante (blåt), bladene høstes løbende til denne brug. Disse er oprindeligt fra Seedaholic.com. **RC(f)**

Fingerbøl (*Digitalis sp.*). Blandede farver. **ME(f)**

Gyldenlak (*Erysimum × cheiri*). Blandede farver. **ME(f)**

Haveklinter (*Lychnis coronaria*). Nellikefamilien. Gammelkendt 2-årig, der selvsår villigt, og først blomstrer andet år. Denne sort har serise-røde blomster. Fra bestand i egen have. **RC(f)**

Kongelys (*Verbascum nigrum*). Gul. **ME(f)**

Kongelys (*Verbascum phoeniceum*) Violetta'. Purpurfarvet. **ME(f)**

Natlys (*Oenothera biennis*). Klokken 8 blomst. **ME(f)**

Valmuer (*Papaver sp.*). Blandede farver. **ME(f)**

Stauder

Lathyrus latifolius. Flerårig lathyrus. Forskellige variationer af lilla/pink/hvide tegninger. Dufter ikke, men har pæne blomster. **ME(f)**

Stor kæmpestenbræk syn. Elefantøre (*Bergenia crassifolia* syn. *Bergenia cordifolia*). SH beretter: "Fra min mormors sommerhushave i Nivå, syd for Humlebæk. Min mor er født i 1923, og kan med sikkerhed huske bedet fra 1930. Hun er sikker på, at bedet blev tilplantet mellem 1925 og 1930. Den kommer muligvis fra et andet bed i haven, for haven blev lagt om i den periode. Min mormor havde kun få husholdningspenge, der også skulle række til den slags, derfor tror jeg ikke hun har købt planten, men fået den. Min kusine bor nu hvor sommerhuset lå, og bedet med Elefantøre er der stadig! Det er i øvrigt en ganske almindelig staude." **NC(v)**

Studenternelliker (*Dianthus barbatus*). Blandede farver. **ME(f)**

Studenternelliker (*Dianthus barbatus*) "Sines mix". Sines egen mixture af farver. Klippes ned efter endt blomstring. **RC(f)**

Trachystemon orientalis. Flerårig rubladet plante. Sjove blå blomster med kronbladene rullet helt bagud. Flotte dybt årede blade. Blomstrer allerede i april og maj, mens blade-
ne er på vej frem.

Denne er fundet i Johan Langes have ved ekskursion dertil. **NC(v)**

Staudearalie (*Aralia cordata*) "fra Assedrupgård". En besynderlig og STOR plante. Se billeder på nettet af hvordan aralier ser ud. Skyder op og kommer til at ligne en stor og let forveddet busk, men klasker helt sammen ved første frost. Planten stammer fra Assedrupgård mellem Odder og Århus. **NC(v-rhizom)**

Stokroser (*Alcea rosea*). Blandede farver fra lyserød til dyb purpur. **ME(f) RC(f)**

En-årige blomster

Purpurtorskemund (*Linaria purpurea*). Blomstrer fra juni-oktober, hvis man tager de umodne frøstande af. Den breder sig MEGET ivrigt med frø, men bierne er begejstrede for den.

Tilfældigt kommet til min have. **AØ(f)**

Blomsterløg

Tulipa sprengeri. Varmt røde blomster på spinkle stilke i maj-juni. Frøformerer villigt. Sås efterår eller tidligt forår. **AØ(f)**

STUEPLANTER

Blomstervugge (synonym Moses vugge) (*Tradescantia spathacea*). Stammer fra min fætters barnedåb i 1965. Den var hos mine bedsteforældre, der havde fået planten af min mors onkel fra Haderslev. Den fulde historie vil komme til at ligge i databasen. **ME(v)**

Novemberkaktus (*Schlumbergera × buckleyi*) "Anes oldefars". **FS0659** Rød og violet blomst, trivelig. Blomstrer normalt to gange, i november-december og i februar-marts. Novemberkaktus vil helst have indirekte sollys og tåler ikke udtørring. Sommerferie udendørs i nordvendt hjørne en fordel. Slægtssort fra Ane Hoffmeyer. Anes farmor fik den til sit bryllup i ca. 1915 af sin far, der var gartner i Bagsværd, og hed Erichsen. **NC(v)**

Præstehavre (*Billbergia nutans*). Slægtspotteplante. Planten er ikke vanskelig – overvintres tørt og lidt køligt om vinteren (den er fra ananasfamilien, tropisk). Formeres ved sideskud. Planten har ikke fået et FS-nummer endnu, men kommer i databasen, når vi får tid! Kommer i adoptionsprogrammet. Stammer fra Mettes bedsteforældres sølvbryllup i 1964. Mette er født dagen efter, og er således jævnaldrende med planten, og hun har haft den siden ca. 1977. **ME(v)** anden oprindelse **UH(v)**

Kæmpefuglemælk (*Albuca bracteata* synonym *Ornithogalum caudatum*). Gammel frøsamlersort. **NC(f)**

ANDRE VILDE PLANTER

Læge-kvæsur (*Sanguisorba officinalis*). Flerårig, 30–80 cm. høj og blomstrer i juni–juli. Blade med 6-9 par småblade. Småblade 0,5-2 cm. ovale, ustilkede. Aks kugleformet, ofte med enkönnede, først grønne, siden rødlige blomster. Frugt 4 mm. ,firkantet, med netmønster mellem listerne.

Dyrkes som foderafgrøde og salatplante i Europa og tempereret Asien; sjælden i Danmark. Læge-kvæsur har i Europa længe været brugt som foderplante for dyr og som ingrediens ved ølbrygning. I Kinesisk medicin anvendes planten til at standse blødning. Fra ældre dames have i humlebæk. **FP(f)**

Forside fotos:

Yderst til venstre:	Salat Baquieu, FS0564	foto: NC
I midten	Blomst af Æselfoder	foto: NC
Yderst til højre:	"Niels' rosa ribs", FS0292	foto: NC